

041661

36673

Год V.

Студзень

№ 1 (48).

Шлях Моладзі

...„Падымайся з нізін, сакаліна сям'я
 Над крыжамі бацькоў, над нягодамі!
 Занімай, Беларусь маладая мая,
 Свой пачэсны пасад між народамі.“
 ЯНКА КУПАЛА.

13413

140243

ВІЛЬНЯ, 1933 г.

Беларуская Друкарня ім. Францішка Скарыны — Вільня, Завальная вул. №6

З Ы М Е С Т № 1:

1. З Новым Годам!.. — А. Сакалінскі; 2. Ліст да беларускае жаночкае моладзі — Гэля Беларуска; 3. Трэба сарганізаваць карэспандэнцыйныя курсы беларускай граматы—К. Матусэвіч; 4. Uzdoŭž — porierak Bielarusi. — Jakub Braśtaŭski; 5. Jak być zdarovym. — Stud. Med. J. Malecki; 6. Літэратурны адзел; 7. Да нас пішуць; 8. Da paŭych małodšych; 9. Хроніка; 10. Usiačyna;

Б І Е Љ А Р У С К А Ј А А Б Е С Е Д А.

Беларуская абэцэда.

A, a — А, а.	J, j — Ё, ё.	R, r — Р, р.
B, b — Б, б.	Ja, ja — Я, я.	S, s — С, с.
C, c — Ц, ц.	Je, je — Е, е.	Ś, ś — СЬ, сь.
Ć, ć — ЦЬ, ць.	Ju, ju — Ю, ю.	S, ś — Ш, ш.
Č, č — Ч, ч.	K, k — К, к.	T, t — Т, т.
D, d, — Д, д.	L, l — ЛЬ, ль.	U, u — У у.
E, e — Э, э.	Ł, ł, — Л, л.	Ū, ū — Ў, ў.
F, f — Ф, ф.	M, m — М, м.	V, v — В, в.
G, g — Г, г.	N, n — Н, н.	Y, y — Ы, ы.
H, h — Г, г.	Ń, ń — НЬ, нь.	Z, z — З, з.
Ch, ch — Х, х.	O, o — О, о.	Ž, ž — Ж, ж.
I, i — І, і.	P, p — П, п.	Ż, ż — ЗЬ, зь.

„Шлях Моладзі“

МЕСЯЧНАЯ ЧАСОПІСЬ БЕЛАРУСКАЙ МОЛАДЗІ.

Цана асобнага нумару 30 гр.

Падпіска на 3 месяцы	50 гр.
„ на паўгода.	1 зл.
„ на год	2 зл.

Заграніцу ўдвая даражэй.

Цана абвестак паводле ўмовы.

Адрэс Рэдакцыі: Вільня (Wilno), Завальная № 6 — 10
Рэдакцыя адчынена ад гадз. 9 да 3-й папаўдні.

Шлях Моладзі

МЕСЯЧНАЯ ЧАСОПІСЬ БЕЛАРУСКАЙ МОЛАДІ.

Год V.

Вільня, Студзень 1933 г.

№ 1 (48)

З Новым Годам!...

Чытачы нашы, прачытаўшы загаловак гэтага артыкулу, можа й здзівіцца — бо калі ўжо быў той Новы Год, а тут аб ім яшчэ ўспамінаецца! Тымчасам дзівіцца няма чаго. Гэтым нумарам нашай часопісі мы сапраўды пачынаем Новы Год і дзеля гэтага з Новым Годам віншuem сваіх чытачоў і з яго прычыны памяшчаем гэтых некалькі ўвагаў.

Мінулы год для нас ня быў лёгкі. Народ наш перажывае, як ведама, вялікую бяду матэрыяльную, дык нямногія з Беларусаў могуць падтрымываць нас грашыма. Дзеля гэтага, як і раней, увесь цяжар рэдакцыйных выдаткаў кладзецца на плечы гэтай групы беларускай моладзі, якая, працуючы ў друкарні, пасьвячае на «Шлях Моладзі» свой час, сваю працу і здароўе. Праўда, падтрымлівалі ў мінулым годзе нашу рэдакцыю даволі значна і нашы падпішчыкі, пераважна моладзь, але ня гэтулькі, колькі падтрыманьня гэтага належыла-б. Сярод нашай моладзі яшчэ многа цемнаты і народна-грамадзкай нясьведамасьці, якая перашкаджае ёй належна спаўняць свае абавязкі адносна сваёй часопісі. Моладзь наша яшчэ замнога траціць грошаў на курэньне, а нават на выпіўку. Аднак трэба прызнаць, што ўжо сярод гэтай моладзі відацца значны зварот да лепшага.

Спадзяёмся, што ў гэтым Новым Годзе моладзь наша выкажа яшчэ больш цьвярозасьці, ашчаднасьці і зразуменьня сваіх народна-грамадзкіх абавязкаў. Спадзяёмся так-жа, што ў гэтым годзе моладзь наша так-жа больш зацікавіцца «Шляхам Моладзі» і больш падтрымае яго сваёй падпіскай. Пры добрай ахвоце і зразуменьні належным справы, зрабіць гэта ня трудна. Часопісь наша, як бачым, сусім танная і кожны можа быць яе падпішчыкам. Калі-б некаму была яна яшчэ задарагая, дык выпісаць яе могуць ускладчыну двух-трох падпішчыкаў разам.

У мінулым годзе мела так-жа наша рэдакцыя некаторыя труднасьці і з боку падтрыманьня нас пярком, працай нашых супрацоўнікаў. Справа ў тым, што „Шлях Моладзі“

140243

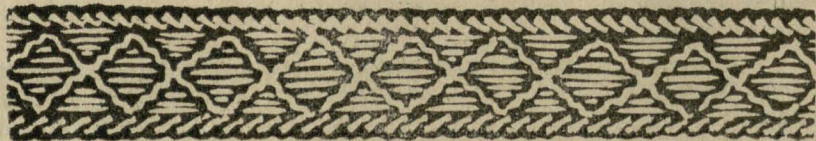
матэрыялу да другу звычайна мае аж зашмат, але матэрыял гэты пераважна малаапрацаваны, бяз глыбейшага значэння занадта аднародны. Супрацоўнікі нашы пішуць нам многа вершаў і многа іншых літэратурных твораў, але часта мала апрацаваных і бяз глыбейшага ідэавага сэнсу, пішуць карэспандэнцыі аб жыцці пераважна моладзі па нашых сёлах, пішуць час-ад-часу стацейкі на розныя народныя і грамадзкія тэмы, а замала пішуць популярных артыкулаў на тэмы агульна-асветныя, на тэмы агульна-навуковыя. „Шлях Моладзі“ мае сваей мэтай ня толькі будзіць беларускую моладзь да народнай і грамадзкай сьведамасці, але так-жа асьвячаць яе, гадаваць, вучыць. І дзеля гэтага ў часопісі нашай павінны быць заўсёды між іншымі і популярныя артыкулы на тэмы навуковыя.

Спадзяёмся, што Новы Год прынясе для нашай часопісі палепшаньне і ў гэтым кірунку. Спадзяёмся, што навуковымі, даступна і проста напісанымі артыкуламі ў сёлетнім годзе паддзержа нас беларуская студэнская моладзь. Трэба памятаць, што „Шлях Моладзі“ фактычна зьяўляецца органам усёй нашай беларускай моладзі. Вось-жа ўся дзейная, сьведаямая беларуская студэнская моладзь павінна лічыць сабе за абавязак проста, коратка і ясна напісаць у „Шлях Моладзі“ артыкул на найбольш для сябе даступную і ўлюблёную тэму. Падчыркаем, што пісаць можна і трэба на самыя рознародныя тэмы, якія могуць быць выбраны з кожнай н а в у к о в а й галіны. Пэўне-ж, выбіраць трэба тэмы цікавейшыя, а так-жа прадусім маючыя значэнне для жыцця нашай моладзі культурнага і моральнага. Дужа ўдзячныя могуць быць тэмы перадусім з прыроды, філэзофіі, з гісторыі і географіі Беларусі, з гісторыі беларускай літэратуры, з беларускай эканомікі і соцыёлёгіі і г. д.

Словам, „Шлях Моладзі“ павінен стацца агулам органам усёй беларускай моладзі: вясковай, меставай, моладзі школьнай і пазашкольнай, а так-жа моладзі работніцкай. Уся беларуская моладзь пад сьцягам „Шляху Моладзі“ павінна здружыцца і зарганізавацца ў вадну вялікую, сакаліную беларускую сям'ю дзеля супольнай працы над адраджэньнем і вызваленьнем свайго народу. З гэтакімі пажаданьнямі і намерамі пачынаем Новы Год.

Дык у добры час!..

А. Сакалінскі.

Ліст да беларускае жаночкае моладзі.

ДАРАГІЯ СЯСТРЫЦЫ

Бацькаўшына наша Беларусь у сучасны момэнт перажывае прыгнечаньне духовае і гаспадарчы крызыс, які да рэшты нішчыць згалеўшыя нашы вёскі. У нашых сялян ня толькі няма з чаго аддаць падаткі, але няма ўжо за што купіць нават солі ды газы. Аднак у гэты цяжкі час большасьць бадай з беларускіх дзяўчат на вёсцы, на стрым—галоў проста, трэбуе ад сваіх бацькоў ці братоў на ўсялякага роду крамныя ўбэры. Найчасьцей не памагаюць тут ніякія тлумачэньні, што няма за што купіць і пры гэтым паўстаюць усялякія хатнія сваркі і нараканьні.

Вось-жа ў такі час, калі мільёны людзей на сьвеце галадаюць і калі па нашых вёсках пачынае пахаджваць царголад, — сорамна дамагацца ад бацькоў ды ад братоў грошай, якіх няма, на задаваленьне сваіх фонфраў. Ня думайце, што я проціў убэраў і за тым каб хадзіць у брудных парваных лахманах. — Не, барані Божа — трэба адзявацца, але так, на колькі нам хапае, і палюдзку, ня гнацца за нейкай гнілой фабрычнай тандэтай, а за добрым матэрыялам. А добрага матэрыялу не патрабуем мы далёка шукаць, бо мы яго маем. Кожная з нас мае палатно, кужаль, сукно і іншыя тканіны свае работы, якія ляжаць па куфрах і часта гніюць, ня прыносячы ніякай карысьці. Дык вось іменна з гэтага свайго матэрыялу мы можам і павінны рабіць сабе ўбэры. Гэтыя-ж убэры і гэты матэрыял куды лепшы і практычнейшы ад усялякай тандэты, якую мы купляем у крамах. Толькі, ясна, трэба ўмець што і як з гэтых матэрыялаў зрабіць, або даць добраму майстру, то ён зробіць. А калі мы ўсе будзем убірацца ў свае тканіны, ды яшчэ іх прыздабляць беларускім нацыянальным вышываньнем, паяскамі, то сапраўды будзем мець і прыгожую адзежу, спакой дома, матэрыяльную карысьць і будзем годны назову беларусак. Словам, для нас гэта будзе карысна, а для бліжэйшых і далейшых суседзяў прыкладна.

Дык проч крамніну, а няхай жывуць беларускія вясковыя самадзяловыя тканіны! А ад слоў да чыну — шыйма, рабема сабе вопраткі з сваіх матэрыялаў, насемо свае нацыянальныя ўбэры, не аглядаймося адна на другую, не чакаймо, бо калі сягоньня зробіць гэтак адна, то заўтра зробіць падобна ёй другая і трэцяя і г. д.

Ваша сястрыца

Гэля Беларуска.

Трэба сарганізаваць карэспандэнцыйныя курсы беларускай граматы.

Беларуская грамата, як добра ўсім нам ведама, сярод народу слаба пашырана. Цэлыя стагодзьдзі няволі не давалі яму магчымасьці вучыцца. Раней школа расейская вучыла граматы расейскай, а цяпер польская вучыць польскай, а бадай што нідзе ўжо цяпер у Зах. Беларусі ня вучаць граматы беларускай. Жыцьцё аднак ідзе ўпярод, народ будзіцца і зьяўляецца пякучая патрэба беларускае граматы. Надзея на магчымасьць атрымаць яе нармальным спосабам г. зн. у школе, слабая і проста пакульшто ніякая. Дык вось-жа шмат хто з нашых беларусаў сам праз сябе вучыцца беларускае граматы пры помачы граматыкі правіпісу, лемантара, а часта проста з беларускай газэты. І цяпер шмат можна спаткаць самавучкаў, якія дасканальна чытаюць і пішуць пабеларуску ды і другіх гэтага вучаць. Думка і паступкі гэтыя бязумоўна вельмі пацешаючыя, добрыя і пажадана, каб яны як найшырэй разьвіваліся. Аднак ня лёгка іх так саматугам выпайніць і яны ня прымуць, мне здаецца, належна шырокага размаху.

Тут вось паўстае пытаньне ці не змагла-б прысьці нашай моладзі, а нават і старшаму грамадзянству ў гэтай справе з помачу беларуская інтэлігенцыя? Ці ня можна было-б сарганізаваць для беларускай працоўнай масы карэспандэнцыйныя курсы беларускае граматы? Я чуў напрыклад, што гэткі спосаб пашыраньне граматы і агулам ведаў, навукі заганіцай ужо даўно ўжываецца; дык чаму-ж і нам яго ня спробаваць.

Я ня буду тутака разглядаць тэхнічны бок гэтых курсаў, скажу толькі, што гэткія курсы ў значнай меры падымуць грамадзасьць сярод нашага народу. Такія курсы могуць выклікаць да жыцьця нават такія адзінкі, якія марна гінуць і ня прыносяць ніякай карысьці.

Агулам кажучы курсы беларускай граматы могуць прынясьці аграмадную карысьць усяму беларускаму народу, і дзеля гэтага пякучае гэта пытаньне беларускія культурна-асьветныя арганізацыі павінны як найхутчэй ажыцьцёвіць.

К. Матусэвіч.

Uzdouž — popierak Bielarusi.

Braslaŭščyna.

(Krajaznaŭčyja zaciemki).

Braslaŭščyna gieografična i topografična zjaŭlajecca najpryhažejšaj krainaj na Vilenščynie. Była jana, nažał, da nia-daŭna jšče, byccam, zabytaj. I tolki apošnim časam pačynaje budzicca zacikaŭleńnie da jaje siarod ludziej, jak miajsco-vych, tak i čužych: usio čašciej pryjaždžajuć siudy na daŭ-žejšy navat čas roznyja arhanizavanyja ekskursyi. — Što-ž saboj Braslaŭščyna pradstaŭlaje? —

Nasielnicтва Braslaŭščyny. Ščylnaść nasielnicтва Bra-slaŭščyny nievialikaja, bo bolšaść usiaho abšaru prypadaje na panskija dvary, kazionnuju ŭłasnaść i na carkoŭna-kašcielnyja ziemi. Abšar Braslaŭščyny zajmaje 4.156 kvadratnych klm., a ludziej, pavodle pierapisi (jakoj? — red.) jość 152.180 asob. Nasielnicтва pa nacyjanalnaści: 70 prac. bielarusy, a re-šta — litoŭcy, palaki (asadniki vajsковыja i spolonizavanaja bielaruska-litoŭskaja šlachta), žydy, rasiejcy i krychu tatarau.

Braslaŭščynu, z uvahi na nasielnikaŭ, možna padzialić na dzvie častki: dzvie trecija pavietu stanović zhuščanaja ma-sa bielaruskaja z značnym pracentam staravieraŭ i, čacvier-taja častka, zachadnaja, dzie pieravažajuć litoŭcy (šviadomy-ja nacyjanalna), staraviery i palaki. Varta adciemić pry hetym takaje zjavišča, što litoŭskaje nasielnicтва, dziakujućy rozny-m procesam historyčnym, chutka polonizavalasia i polonizujec-ca. Pašla, u praciahu niekalkich dziesiatkaŭ hadoŭ hetaje spolonizavanaje (pieravažna polskim duchavienstvam) nasiel-nictva lohka paddavalasia i paddajecca bielaruskaj asimilacyi. Tam, dzie hadoŭ 30—40 tamu nazad sialanie havaryli palitoŭ-sku, a pašla polskaj movaj (skalečanaj), siańnia ŭžo pieravn-žaje mova bielaruskaja. Z hetaha bačym, što bielaruskaja mova šybkimi krokami pasouvajecca na Zachad, urezyvaju-čysia ŭ abšary etnografična litoŭskija. Ab hetym fakcie čvier-dzić, na padstavie navukovych došledaŭ, viedamy sušvietnaj słavy filoloh, profesar Krakaŭskaha Universytetu, Rozvadoŭski, a taksama i vučony slavist K. Nitsch. Prof. Rozvadoŭski ŭ adnej svajej lekcyi, pracytanaj letaš u Vilni skazaŭ: „Nia treba sumnivacca, što z časam i pry narmalnych umovach bielaruskaja ekspansija sapre litoŭcaŭ aź u Bałtyckaje mora. A pamoža stacca hetamu faktu polonizacyja litoŭcaŭ“.

I hetamu piarečyć nielha, bo jość fakty. Prykł: v. Kruki, Majšuli, Ratkuny i cely rad inšych, dzie starejšaje pakaleń-nie jašče znaje litoŭskuju movu, a moladž ŭžo tolki bielaru-skuju i polskuju. U čysta bielaruskich katalickich vioskach,

navat ŗwiadomych nacyjanalna, sustrakajem ŗyŗciejŗaj vady litoŗŗkija proŗwiŗŗy; prykl. Balulis, Krapanas, Bilinis, Joŗis i h. d.

Nasielnicтва hetaha pavietu, jak i ŗsiudy ciapier, wielmi biednaje, a biednaje jaŗŗe i tamu, ŗto u Braslaŗŗŗynie hrunt piasŗysty — nieŗradŗajny. Pry dobrym navat haspadarawaŗni rodziŗ tolki • bulba, lon, ŗyta, a inŗyja hatunki zboŗŗa ŗlaba.

Ale, nia hledziaŗy na heta, braslaŗŗucuk daje sabie radu: tak-siak, tak-hetak vyvaraŗvajecca i z hoŗadu jaŗŗe nia ŗmira-je. Naadvarot, jon umieje pacieŗŗyŗ siabie ŗ hory i biadzie i nikoli nia ŗnyvaje — ŗyvie nadŗiezaj na buduŗyniu. Tolki z zajdraŗŗci paziraje jon na ŗyrokija abŗary panskich dva-roŗ, z jakich jon umieŗ-by naleŗŗna skarystaŗ. Bo i ŗluŗna, ziarnia pavinna naleŗŗyŗ ziemlarobu, pisaru piaro, ŗaŗcu ŗyla i dratva i h. d.

Braslaŗŗucuk lahodnaha charakteru, ŗŗyry, haŗcinny, sym-patyŗny, adkryty sercam i duŗoj, bo jaŗŗe nie prasiakla jaho drobna miaŗŗanskaja padvolnaja kultura. Jon ŗyvie svaimi ŗtarymi pradziadaŗŗskimi tradycyjami: vieryŗ u dzivy, ŗary, zababony, zalomy; jahonymi krokami, jahonym ŗyŗciom ŗto-dziennym kirujuŗ roznyja tajomnyja ŗily, dobryja i zlyja, va-roŗuŗyja i dajuŗyja ŗŗaŗcie i niaŗŗaŗcie. Wiera ŗ ŗilŗ nadpry-rodnuju — u Boha, hlybaka zapala jamu ŗ duŗu i serca. Choŗ ŗasam, dziakujuŗy niepryjaznym adnosinam da ksiandza ci papa, nia chodzie jon ŗ kaŗciol ci carkvu, adnak jon viera, bo viera jahonaja, ŗviazanaja razam z inŗymi tradycyjami, hlybo-ka zalahla ŗ jaho sercy.

Braslaŗŗucuk — heta filozof-myŗliciel, mistyk. Dumaje jon ŗmat, planuje, razvaŗaje, ale maŗa aktyŗny ŗ ŗdzieŗŗniavaŗni svaich planaŗ. Ale heta ryska ahulna-bielaruskaja, a moŗa navat uschodnia-ŗlavianskaja.

Ciapier vierniemsia da topografii Braslaŗŗŗyny i pahla-dzim, ŗym jana roŗnicca ad inŗych krain Vilensŗŗyny. Piera-dusim treba skazaŗ, ŗto heta kraina z wielmi chvalistaj pa-vierchniaj, vaziornaja i lasistaja. Jeduŗy vuzkoj kalejkaj ad Dukŗt da apoŗniaha pahraniŗnaha punktu, Druj, baŗym ary-hinalnyja svajej pryhoŗaŗŗciu malunki, ŗto niekalki kilometraŗ miŗ uzorkami baŗym mienŗyja i bolŗyja vaziory, baloty, lasy — ŗpilkovyja i listavyja.

(d. b.)

Jakub Braslaŗŗski.

Jak być zdarowym.

Ab suchotach.

Adnej z najstrašniejszych chvarob siahońniašnich dzion jość suchoty. Zbirajuć jany svaje achviary pamiž starejšymi i moładzaj.

Doŭhi čas nia wiedali dachtary pryčyny hetaj chvaroby. Ažno ũ 1896 h. tolki niamiecki vučony, Robert Koch, vykryŭ suchotnyja bakteryi, zarazki, pad mikraskopam tolki vidomyja palački. Žyvuć jany ũ arhanizmach čalavieka i žyvioly čužapasna. Možna ich zabić haračynioj vyšejšaj ad 100°C., soniečnymi promieńnikami i roznymi dezynfekcyjnymi srodkami.

Čalaviek zaražvajecca suchotami pry dychańni, jadzie, a tak-ža praz skuru.

Kali suchotnik kašlaje, to z jaho rotu až na paŭtara metra vylatajuć drobnieńkija kropacki śliny, u jakoj znachodzjacca tysjačy Kochaŭskich suchotnickich palačak. Dalej, kali suchotnik pluje na ziamlu, to z vysachšaje śliny padymajuca taksama ũ pavietra suchotnyja zarazki i chto dychaje hetakim pavietram, toj moža lohka zaražiecca suchotami.

Suchotnyja zarazki mohuć być taksama ũ spażyŭnych praduktach, jak u małace, maśle, miasie, kali jany pachodzjać ad chvoraj na suchoty žyvioly. Mohuć być suchotnyja palački i ũ ziamli, u pyle i dastavacca ũsiaredzinu čalavieka praz skuru, ci ślizistuju pavałočku. Heta asabliva lohka moža stacca ũ dziaciej.

Suchotam paddajuca ludzi, jakija majuć słaby ciela-sklad i heta pieradajecca zvyčajna z bačkoŭ na dziaciej; zapadajuć na suchoty tak-ža ludzi, što pierabyli inšyja zaraznyja chvaroby, asabliva chvaroby lohkich, niebiašpiečna to-ž błaħaja ježa, niespakojnaje žyćcio, pierapracavańnie, pjanstva, kureńnie i da h. p.

Suchotnyja palački (zarazki) mohuć zaražić usie vorħany čalavieka, jak npr. skuru, horła, mačavy puzyr i inš., ale najčašciej jany z pavietram asiadajuć u lohkich.

Aznakami lohačnych suchot jość: małakroŭje, kašal, nieachvota da jeży, chudzieńnie, padvyšeńnie temperatury, pacieńnie i ciažkaje dychańnie.

Kab ušcierahčysia ad suchot, treba zviarnuć увагу z adnej starany na chvorych, a z druhoj — na zdarowych. Chvory na suchoty pavinien boľš prabyvać u asobku i na čystym pavietry, dzieš u sadzie, abo lesie; plavać—u dezynfekcyjnuju (z razčynam npr. sody) plavačku (plujnicu), ješci tolki z svajej lyžki, miski i h. d., čašta vymyvacca, paľaskać rot i čyšćić zuby, utrymoŭvać u adpaviednaj čystacie svaju adziežu i pašciel, a tak-ža dobra adžyŭlacca.

Zdarowym, kab nie zachvareć, treba zдалok trymacca ad chvorych, nie nasić ichnaj adzieży, ani ješci z ichnaħa načyń-

nia, bolš prabyvać na čystym pavietry i soncy. (Adpaviedna-
je budavańnie i pravietryvańnie — hladzi papiarednija № №
„Šl. Moł.“ z 1932 h.).

Ad suchotaŭ možna vylačycca, ale na heta niaraz patre-
ba aŭ paru hadoŭ. Čym chutčej chto pačaŭ lačycca, tym chut-
čej vylečycca. U apošnich časach pačali ŭ Francyi, a pakry-
sie i ŭ nas pryščeplivać suchoty navarodkam da 10 dzion,
tak jak vospu, ale jaki budzie vynik, pakaŭa budučynia. My
jznoŭ-ža sami pavinny viedać, što čystaje, suchoje pavietra,
**jak npr. u horach, šviatło, sonca, dobraja jeŭa, spakoj i via-
siałašć jošć najlepšym lekarstvam na suchoty lohkich.**

Suchoty kašci, skury, horła i t. d. spatykajuca taksama
časta, ale vylečyć ich mohuć tolki dachtary u adumyslovyh
balnicach.

Usialakija formy suchot naahul vielmi niebiašpiečnyja: u
čas treba žviarnucca da dochtara i šcisła zastasavacca da ja-
ho rady, bo ŭsialakija „sposaby“ damarostykh „dachtaroŭ“-zna-
charaŭ pryvodziać tolki da kalectva abo šmierci.

Čytačy „Šlachu Moładzi“, viedajučy sami, jak škodnymi
jošć suchoty, pavinny ab hetym raskazać svaim susiedziam
i znajomym: Šyrej ab suchotach možna daviedacca z brašury
žaslužanaj biełaruski Dr. med. M. Hołub-Bučynskaj, p. naz.
„Što takoje suchoty i jak z imi zmahacca?“ — Brašurka na-
pisana vielmi jasna, zrazumiela, kaštuje ŭsiaho 10 hrašoŭ
i dastać jaje možna praz red. „Šlachu Moładzi“.

Stud. Med. J. Malecki.

Літэратурны адзел.

НА 1933 ГОД.

Пішы хутчэй, пішы, бо сьвечка дагарae,
А трэба шмат, ой шмат яшчэ нам напісаць...
Гадзіннік, як пастух, гадзіны паганяе,
Мінулае назад каторых не дагнаць...
А мы наперад ідзём; гадзіны нас штурхаюць
І Новы Год камусь апошнім можа быць...
Гадзіны, як ланцуг, па вочку убываюць, —
Спяшаймо за жыцьця для духа корм здабыць.
Бо той настане час, зыйдзем з жыцьця дарогі,
Забудзе „новы сьвет“ праз ўмерлай процьмы тоўп
І толькі той з кляймом, хто духам ня убогі,
Вякамі прастаіць, як гістарычны стоўб.
Пішы хутчэй, пішы, бо сьвечка патухae,
А трэба шмат, ой шмат яшчэ нам напісаць
Гадзіна з дум маіх зноў думу выклікае
Праз гурт наступных днёў, каторых не даждаць.
Я. Вількоўшчык.

* * *

Браты, браты краіны сіней!
У нашых песнях многа сьлёз:
Давайце сум-тугу раскінем
І створым новы сьпеўны плёс.

Мы — маладняк вясёла—шумны
Краіны стоптанай, ціхой.
Сягонья новым звоняць струны
Жыцьцё нас клічыць за сабой.

Сама нас клікнула зямліца
Народу страціўшага лёс.
Наш сьвет ня ёсьць ужо вязьніца.
Шукайма шчасьця — недзе ёсьць.

Наперад з песняй — весялухай!
Наперад — там агні відаць!
Наперад — сьпеўнай завярухай
Нічым ня стрыманая раць
Пойдзем: —
Шукаць,
Ствараць
І браць.

М. Машара.

* * *

Зімовы вечар... ціхі... сіні.
Кідаюць вокны лунь на плот.
Відаць ўвакне кудзеля і дзяўчына,
За вакном сьпявае караўлот.

У змроку беліцца прыгожа
Ля хат курчавых гурбаў мур.
Марозам ўсьпенілісь бярозы:
Стаяць, як мрой застыўшых шнур.

Брыду па вулцы... так, бяз мэты.
Чагосьці тайна сэрцам рад
І так мне хочыцца бяз сьведкі
Зірнуць мільгом у вочы хат,

Пабачыць, чым цяпер заняты
І як живець мужык-сусед;
Ды рэдка трапіш на дастатак
Усюды беднасьць кладзе сьлед.

Дзяўчаты ідуць... Не адны, — з хлапцамі,
Вясёла ім... — завязьлі ў сьнег
І гасьне ў змроку за гумнамі
Іх серабрыста-звонкі сьмех.

Машара.

* * *

Прынёс цягнік з вясковых даляў
Мяне у места зноў назад.
Яшчэ ў ваччу не перастала
Жаброўна плакаць стада хат...
Глытаю шум бясконцых вуліц,
Пераглядаю кожны кут...
Я зноў раблюся нейкі чулы,
У кожнай шыбе бачу цуд.
І так мне жаль сялянскіх стрэхаў
Бясконца цягнецца там час..
Каб мог — я б выслаў для пацехі
Ўсе аўтабусы на паказ
Хведар Ільляшэвіч. 1933 г.

ПОРЫ ГОДУ.

Дзень кароткі. Сон ў прыродзе, Дзень вялікі. Жар-сьпякота;
Пачынаецца тут год. Ліпы хораша цвітуць;
Дрэвы голы; сьнег ў паходзе; Сьпее ніва; йдзе работа;
Зямля ўмерзшы; ў водах лёд. Траўку косяць, жыта жнуць.

Дзень ўсё болей прыбывае; Дзень ўсе болей убывае;
Сонца грэе; тае сьнег, Пусты: поле, агарод,
Ўсё ажыла; зелень зьяе; Ліст жаўцее, ападае,
Ўсюды льецца птушак сьпеў. І... канчаецца тут год.

А. Жук

Да нас пішуць.

ЛАДЗЬМА СВАЕ БЕЛАРУСКІЯ ПРАДСТАЎЛЕНЬНІ.

Альбэртын каля Слоніма. Беларуская моладзь в. Гавенавічы, згуртаваная каля арганізацыі пажарнікаў, 7-га студзеня с. г. зладзіла ў сваёй вёсцы вечарыну, у часе якое ставілі дзьве п'есы: польскую — „Ulicznik Warszawski“ і беларускую — „Лекары і лекі“, а так-жа выступаў вясковы хор пад кіраўніцтвам тутэйшага вучыцеля. Прадстаўленьні, асабліва беларускае, удаліся дужа добра, хор таксама пяяў добра дык і нядзіва, што зацікаўленьне вечарынай было вялікае. Гэтая самая арганізацыя пажарнікаў мае намер наладзіць яшчэ беларускія прадстаўленьні ў суседніх вёсках, за што бязумоўна народ наш прынясе ёй падзяку.

Горш аднак з моладзьдзю в. Яжонае, якая распаложана недалёка в. Гавенавічы. Тут моладзь гэтага-ж самага дня

7.1.33 г. ладзіла таксама прадстаўленьне, але выключна польскае. Праўда, прайшло нішто, але ўсё-ж-такі, як кажуць, „свая сарочка бліжэй к целу,“ і бязумоўна, для нашага народу будуць бліжэйшыя і больш зразумельныя пажаданыя прадстаўленьні беларускія. Пры гэтым арганізатары напэўна будуць мець большы пасьпех, нават пэўныя грамадзкія заслугі прад народамі беларускімі, карысьць матэрыяльную ладзячы прадстаўленьне беларускае. Дык вось, пажадана, каб моладзь наша беларуская, а ў гэтым ліку і моладзь вёскі Яжоны, ладзіла прадстаўленьні толькі беларускія.

П—к.

АБ НАШЫХ ВЕЧАРЫНКАХ.

В. Конна каля Зэльвы. У нас, як і па ўсёй Беларусі, моладзь, хоць і жыве ў цяжкіх варунках, але вельмі часта у суботу, або нядзелю, ці сьвята, каб трохі развясяліцца і адарвацца ад штодзеннага працоўнага дня, ладзіць вечарынкi—танцулькі, або як яшчэ ў нас называюць, гуляньні і забавы.

Праўда, не да забаваў нам цяпер, але калі яны і адбываюцца, дык нічога такога страшнага, бо ня вечна-ж бядаваць. Але справа ў іншым. Гэтыя забавы-вечарынкi, адбываюцца проста неяк не палюдзку. Яны пераважна ладзяцца у цесных вясковых хатах, дзе ў гэтым часе і танцуюць, і кураць, і п'юць, і плююць, і штурхаюцца, і крычаць, а часта і паб'юцца бяздай прычыны. Прыгэтым абыходжаньні хлапцоў з дзяўчатамі таксама нялюдзкія. І сапраўды, паглядзець на гэта ўсё цьвароза, дык выглядае яно на нейкі дзікі балаган.

Дык вось-жа, калі маем ўжо ладзіць штосьць падобнага, дык ладзьма з якой-небудзь культурнай імпрэзай, наладзьмо якоесь прадстаўленьне, ці лекцыю, а калі гэтага ня можна дык замест таго, каб п'янстваваць, штурхацца, крычаць бяз толку, няхай хтось задэклямуе або прачытае прыгожы вершык, расказік, якіх у нас не бракуе, а ўсе разам хай засьпяваюць сваю родную беларускую песьню, якая сапраўды здолее і развясяліць і адарваць ад нашага штодзеннага шэрага жыцьця ды ўзбудзіць ахвоту да працы.

І такім спосабам мы забаўляючыся ня толькі адпачынем, але йшчэ будзем мець духовае задаваленьне, збліжымся адзін да другога і мала па малу выйдучь у нас з моды і п'янства і разбой. А нашыя вечарынкi будуць мець культурны выгляд.

Аўгень Ш—к.

== Dla našych małodšych. ==

A D R E D A K C Y I.

Ziamla, na jakoj my żyviom i jakuju aruč. baránujuć i zasiavajuć našy bački, jość vialikaj. Vyhladaje jana jak vializarnaje jajko. Na ziamli żyvie mnoha-mnoha ludziej, jakija dziełacca na mienšyja i bolšyja hrupy. Hrupy hetyja rozna żyvuć, rozna havorać i majuć roznyja svaje nazovy. I tak adná hrupa nazyvajecca narodam ukrainskim, druhaja litoŭskim, treciaja niamieckim, čaćviortaja polskim i hetak dalej. Pasiarod ich-ža jość i naš narod bielaruski.

Bolšaść z hetych narodaŭ maje mnoha ũsiałakich knižak i časopisiaŭ. Jość u ich knižki specyjalna dla ludziej starejšych, maładych i małodšych.

Naš bielaruski narod, choć jon roŭny z inšymi narodaŭ, pakulšto nia maje hetych knižak i časopisiaŭ tak mnoha, ale adnak imkniecca da taho, kab ich mieć. Užo navat šmat knižak jość i ũ nas, ale heta pieravažna knižki-časopisi dla starejšych ludziej i moładzi. Praŭda, jość užo ũ nas i knižki z cikavymi kazkami i vieršami dla moładzi małodšaj, i navat była specyjalnaja časopiś „Zaranka“, ale jana, na vialiki žal, z pryčyny ciazkich varunkaŭ, pierastała vychodzić. Dzieła hetaha paŭstała pytańnie, kab niejak hetuju niastaču zapoŭnić. Doŭha dumala ab hetym Redakcyjnaja Kalehija „Šlachu Moładzi“ i ũ kancy pryšla da taho, što, niamohučy vydavać addzielnaj časopisi, treba adpuścić u „Šlachu Moładzi“ paru bačynak i čaviašci addziel „Dla našych małodšych“. Heta my užo i robim pačynajučy ad hetaha numeru. U addziele „Dla našych małodšych“ budziem staracca zmiaščać najpryhažejšyja i najcikaviejšyja bielaruskija vieršy, kazki, bajki, apaviadañni. Da supracouñictva ũ im zaprašajem usich pryjaciełaŭ našaje moładzi i samych našych małodšych čytačoŭ i padpiščykaŭ. Dyk prosim pisać i prysylać svaje materyjały da druku.

Starejšaje hramadzianstva: bačkoŭ, bratoŭ i siostraŭ, prosim pakazać svaim małodšym „Šlach Moładzi“, a ũ im — ichni addziel i pamahčy nam u raspaŭsiudžvañni „Šlachu Moładzi“ zdabyvajvučy novych padpiščykaŭ i čytačoŭ.

Pačynajučy addziel „Dla našych malodšych“ na pieršym
miešcy zmiaščajem vierš slaŭnaha i vialikaha našaha biela-
ruskaha paeta-pišmieŭnika Jakuba Kołasa, u jakim wielmi
pryhoža apisany jakraz tyja, z kim bolšašć z nas u svaich
maladych hadkoch-mieła šmat supolnaha, a imienna: dzieda,
kata i sabaku.

REDAKCYJA „ŠLACHU MOŁA DZI“.

KATOK.

Vierš Jakuba Kołasa.

U Savasieva susieda
Byŭ piarešcieńki katok;
Vychavaniec Paŭła — dzieda,
Taki slaŭny piastunok:
Nos čarniavy,
Chvost bialavy,
Zadzirašcieńki,
Kipcik-ščypcik
Zahrabašcieńki,
Lapki-drapki
Mašastovyja,
A šaršcinački
Šaŭkovyja.
Hubki-zubki —
Admysłovyja.
Vusy-rusy-patarčastaja,
Taja špinka, jak nacinka —
Vyhinstaja.
Vuški-služki
Nia mylajucca,
Vočki — ŭ nočku
Zapalajucca.

Chadziŭ kocik pad mastok,
Łaviŭ rybku za chvastok,
Potym dziedu jon na piečy
Kazki-bajki varkavaŭ,
Bielym chvościkam da rečy
Takty špievam abivaŭ.
Kocik z dziedam žyli ŭ zhodzie,
Nie svarylisia za pieč.
Byŭ raz kocik na pachodzie —
Na myšej padniaŭ jon mieč.
Jšoŭ katok z pachodu,

Razahnaŭšy myšak,
 I sieŭ na kałodu,
 Pad strachu, ŭ zacišak.
 Hreje sabie špinku,
 Mordačku i lapki
 Zirk — Savoš z budynku
 Vyskačyŭ biaz šapki!
 Za Savosiem -- Rudźka!
 „Kusi kaťa, ciučka!“
 Kočik biedny ŭvieš achnušsia,
 Dy na ščaście byŭ tuť plot.
 A pry płocie dub; i kot
 Tolki fyrknuŭ, milhanušsia
 I na dubie apynušsia.
 Sieŭ katok
 Na dubok
 J kaža zabijakam:
 „Ech Savoš-šatapaj!
 Ty mianie nie čapaj
 I nia skuj sabakam!“

Хроніка.

З беларускага жыцця.

Гурткі БГіК у Баранавічах і Іванавічах зацьверджаны. Баранавіцкае стараства паведаміла Цэнтральныя Улады Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры ў Вільні, што Наваградзкае ваеводства, прыймаючы пад увагу паданья матывы ў рэкурсе Інстытуту, у справе незацьверджання гурткоў Інстытуту ў Баранавічах і ў в. Іванавічах Бар. пав. тамашнім стараствам, наказала яму прыняць да ведама новапаўстаўшыя гэтыя гурткі, а гэтым самым залегалізаваць іх. Нарэшце-ж надумаліся...

Лекцыі у Т-ве Прыяцеляў Беларусаведы пры У.С.Б. ў Вільні. Грам. Ст. Станкевіч прачытаў у Таварыстве Прыя-

целяў Беларускаведы пры Універсітэце С.Б. у Вільні дзье лекцыі: — першую—22-га студзеня на тэму: „Інстытут Беларускае Культуры— Беларуска Акадэмія Навук“ у Менску і другі, 29-га студзеня с. г. на тэму: „Пагляды сучасных на г. зв. „беларускую школу“ ў польскай романтичнай літэратуры.“

300-лецце сьмерці Канцлера Вялікага Княства Літоўскага Л. Сапегі. Сёлета прыпадае 300-лецце сьмерці слаўнага Канцлера Вялікага Княства Беларуска-Літоўскага Льва Сапегі.

Культурная праца на вёсцы. Гурток Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры ў в. Шальціны, Браслаўскага пав, ладзіў 1 студзеня с. г. беларускі спектакль-вечарыну, у часе якое былі адыграны дзье п'есы: „Чорт і баба“ і „Боты“. П'есы адыграны былі добра, глядзельнікаў было шмат.

Лекцыя ў Беларускім Студэнскім Саюзе. 2 лютага а гадз. 7-ай у час. пам. Б.С.С. Людвісарская 1—19, Др. М. Чарнэцкі прачытае рэфэрат на тэму: «Асновы сучаснага беларускага руху.»

70-я ўгодкі беларускае прэсы. Сёлета прыпадаюць 70-ыя ўгодкі ад дня выхаду ў сьвет першае беларускае часопісі „Муўскаја Прайда“, выданае ў 1863 годзе беларускім паўстанцам Кастусём Каліноўскім. Юбілей гэты беларускае грамадзянства павінна належна адсьвяткаваць.

Звыдавецкае нівы. Апошнім часам у Вільні вышлі наступныя новыя беларускія друкі:

1. „Belaruskija Symbały“—зборнік вершаў В. А. з прадмовай Ад. Станкевіча аб жыцьці і творчасьці аўтара гэтага зборніку. Кніжыца гэта — выданьне Беларускага Інстытуту Гасп. і Культ., мае XIX+71 бачын і зьмяшчае вельмі добрыя вершы, каштуе яна усяго 1 зл.

2. „Zorka-Ideja“ — сцэнічны абразок Я. Рушчанца з жыцьця беларускае моладзі ў адной дзеі. Кніжыца гэта выдана Бел. Інст. Гасп. і Культуры, мае 24 бачыны і каштуе 20 гр.

3. «Kamsamoŭ i jahonyja mety», — С. Баркоўскага. Выдавецтва кніжкі не падана, каштуе яна 10 гр.

4). „Золак“ № 1— новая беларуская часопісь—орган маладой беларускай сацыялістычнай думкі. Часопісь гэта выдана на шапірографе на правах рукапісу, рэдактарам і выдаўцом яе зьяўляецца А. Аніська.

Usiačyna.

50-leccie Karala Marksa. Sioleta 14 krasavika prypadajuć 50-ja ŭhodki śmierci tvarca teoryi kamunizmu Karala Marksa. Saviety ŭžo pryhataŭlajuca da śviatkavańnia hetaha jubileju.

„Pramieñni śmierci“. Anhlijskija hazety padajuć, što ja-kiś niemiecki inżynier vydumaŭ „pramieñni śmierci“, jakija mohuć na peñnaj adlehtaści niščyc najćviardziejšuju stal i pryčynicca da razpadu na drobnuja kavałački pancernych samachodaŭ. Z hetymi pramieñniami byli ŭžo byccam roble-ny proby, jakija dali dadatnija vyniki. Pavodle tych-ža anhlij-skich hazet, hetaja pramieñni śmierci maje ŭžo savietskaja armija.

Vydaviectva ŭ B.S.S.R. Pavodle savietskaje statystyki ciapier u B.S.S.R. vychodzić 17 centralnych hazet, 75 rajon-nych i 17 časopisiaŭ. U 1932 hodzie vydana było 2.738 roz-nych knižak z tyražam 1.861.200 ekz. Vializarnaja bolšaść he-tych hazet, časopisiaŭ i knižak nadrukavany ŭ bielaruskaj movie.

Kolki Bielarusau vučycca ŭ Kovienskim litoŭskim uni-versytecie? Jak padaje litoŭskaja statystyka, u Kovienskim Litoŭskim Universitytecie Vitaŭta Vialikaha vučycca 13 studen-taŭ-bielarusau.

Kolki žycharoŭ u Kitai? Pavodle apošnich abličeńniaŭ u Kitai jość ciapier 475 miljonaŭ žycharoŭ.

Kolki i kali ŭmiraje i rodzicca ludziej? Pavodle staty-tyki na ahulnuju kolkaść ludziej na ziamli ŭmiraje što hod kala 32 miljony asob, inačaj, kožny dzień ŭmiraje 87.671 asoba, abo što hadziny 3.653, što minutu 61, a što sekundu 1 čalaviek. Rodzicca kožny hod kala 39 miljonaŭ dziaciej, inačaj, što dzień rodzicca 106,840 dziaciej, što hadzinu 5.552, što minutu 75, a što sekundu 1—2 dziaciej.

Kolki čto maje zuboŭ? Najbolš zuboŭ maje ślimak, ja-zyk katoraha padobny da pily i źvinuty jak stužka, a na im jość wielmi mnoha malusieñnich zuboŭ, kolkaść jakich u nie-katorych hatunkaŭ dachodzić da 30.000. Aharodny ślimak maje ich 14.175. Naadvarot-ža, u vialikich stvareńniaŭ mała zuboŭ. I tak vializarny marski narval maje ŭsiaho 2 zuby, kit 60, delfin ad 100 da 190, stoń 6, a najbolš—10 zuboŭ. Čalaviek, małpa, voł, sarna, aviečka majuć pa 32 zuby. Kroliki i zajcy—pa 28, pacuki i myšy—pa 10, a kali dyk i pa 20 ma-lych ale vostrych zuboŭ.

СЯБРЫ РЭДАКЦЫЙНА ЯКАЛЕГІІ:
Ізабэля і Альфонс Шутовічы і М. Пяцюкевіч.

Рэдактар Язэп Найдзюк.

Выдавец Янка Багдановіч.

П Р Э М І Я

для падпішчыкаў „Шляху Моладзі“

на 1933 г.

Рэдакцыйная Калегія „Шляху Моладзі“, знаючы сучаснае цяжкае палажэнне нашае вёскі і цягу моладзі да кніжак, пастанавіла даць магчымасьць ёй мець хоць некалькі беларускіх кніжак. І вось жа сабралі мы ад беларускіх выдавецтваў пэўную колькасць кніжак, сьпіс якіх падаём ніжэй. Гэтыя кніжкі вышлем бясплатна, як прэмію, кожнаму, хто толькі прышле ПАПІСКУ НА „ШЛЯХ МОЛАДЗІ“ НА 1933 ГОД У СУМЕ 2 ЗЛ І НА ПЕРАСЫЛКУ КНІЖАК (ПРЭМІІ) 1 ЗЛ.

УСЯГО РАЗАМ 3 ЗЛОТЫ.

СЬПІС КНІЖАК,

якія ўваходзяць у прэмію для падпішчыкаў „Ш. М.“

1. Hrynkievič St. — Arlanio. Raskazik. 0,30
2. Hałubianka-Bučynskaja M. — Alkohol i ba-
raćba z im. 0,20
3. Галубянка-Бучынская М. др.—Што такое
сухоты і як з імі змагацца? 0,10
4. Kazioŭščyk Ш. — Ab fizyčnym vychavañni
ŭ Bielarusai. 1,00
5. „ Fizyčnaje vychavañnie hramadzianstva. 0,60
6. Колас Я. — Сымон Музыка. Паэма. 2,50
7. Sadok dla našych dzietak. 0,35
8. Віппэр Р. — Падручнік Новай Гісторыі. 1,50
9. „ Падручнік Навейшай Гісторыі. 2,00
10. Ваг. — Палітычныя і грамадскія кірункі
ў мінуўшчыне і сучаснасьці. 0,50

Грамадзяне, карыстайце з аказіі!

Грошы просім слаць на адрэс:

Administracyja „Ślachu Moładzi“

VILNIA (Wilno), Zavalnaja 6—10.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

Усякую беларускую кніжку, часопісь, календар і г. д.

НАЙТАНЕЙ

можна купіць у беларускай кнігарні

„ПАГОНЯ“

(Вільня, Завальная 6—10).

Заказы з вёскі выконваюцца хутка і сумленна. Меншыя заказы выконваюцца толькі па атрыманыні цэлай іхнай вартасці, а большыя — па атрыманыні задатку ў разьмеры прынамся адной траціны гэтай вартасці.

Заказы адрэсэваць гэтак:

Bielsaruskaja Kniharnia „PAHONIA“

V i l n i a (Wilno) Zavalnaja 6—10.

Прыймаецца падпіска на 1933 г. на 1-ую беларускую коопэратыўна-гаспадарчую часопісь

„САМАПОМАЧ.“

„САМАПОМАЧ“ ёсьць першай, а да сягоньня на ўсе зах.-беларускія землі і адзінай беларускай часопісьсю, якая займаецца коопэрацыяй і гаспадаркай.

„САМАПОМАЧ“ знаёміць сваіх чытачоў з сапраўдным абліччам коопэрацыі, з ейнымі здабычамі ў іншых народаў і з магчымасьцямі розьвітку яе на землях беларускіх.

„САМАПОМАЧ“ будзіць народ беларускі да самастойнага гаспадарчага жыцьця, як асновы быту ўсе-народнага.

„САМАПОМАЧ“ дзеля гэтага мусіць быць на сталю кожнага беларуса, а тым-больш — беларуса-інтэлігента.

„САМАПОМАЧ“ ня ёсьць дабрадзеянасьцю!

„САМАПОМАЧ“ выходзіць што месяц і каштуе, з перасылкай на год 3 зл., на паўгоду — 1 зл. 75 граш., на тры месяцы — 1 зл. Заграніцу — ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі: **VILNIA (Wilno), Połackaja 4—10.**

Грошы пасылаць праз „П.К.О.“ (P.K.O.)

конто інж. Клімовіча № 180.485.

